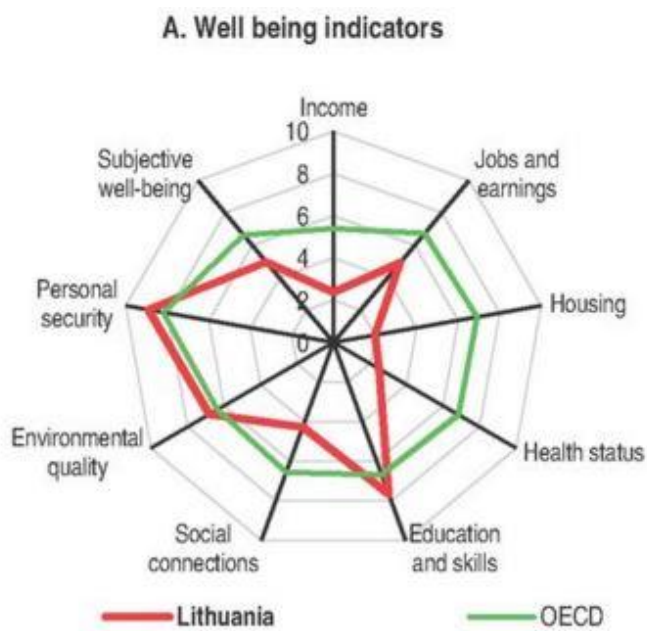




Pagrindinė informacija

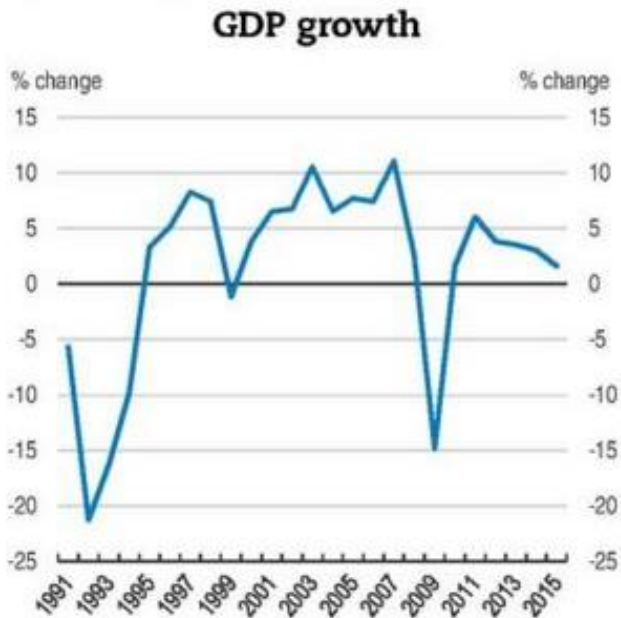
Lietuvoje pastaraisiais metais matoma pajamų konvergencija, tačiau pajamų nelygybė išlieka aukšta, kaip ir skurdas šalyje. Pasitenkinimas darbu yra žemas, o emigracija aukšta, nors pastaraisiais metais pastebimas jos sumažėjimas. Be emigracijos, taip pat svarbus žemas gyvenimo trukmės rodiklis. Visos šios problemos bus sprendžiamos pritaikant *naująjį socialinį modelį*. Keli iš gerovės lygio vertinimui naudojamų indikatorių: išsilavinimo bei įgūdžių, asmeninio saugumo bei aplinkos kokybės indikatoriai Lietuvoje yra aukštesni nei EBPO vidurkis.



Šaltinis: EBPO

Lietuvos ekonomika išlieka kintanti. BVP pokyčiai pastaraisiais metais teigiami, BVP paauga bent ~2% per metus. **Sparčiai kilusi valstybės skola po vyriausybės fiskalinės konsolidacijos pasiekė tvarų lygmenį. Ekonomikos atsigavimą po krizės skatino spartus eksporto augimas, vėliau ir vidaus vartojimas.**

Tačiau ilgalaikėje perspektyvoje bus susiduriama su populiacijos senėjimo problemos keliamais iššūkiais bei potencialiais makroekonominiais šokais. Siekiant valdyti šias problemas **siūloma toliau tęsti darbo apmokestinimo mažinimą ir mokesčių rinkimą iš šaltinių, kurie mažiau veiktų šalies ekonomiką.** Taip pat siūloma stiprinti pensijų sistemos tvarumą bei vidutinio termino biudžetavimo struktūrą.



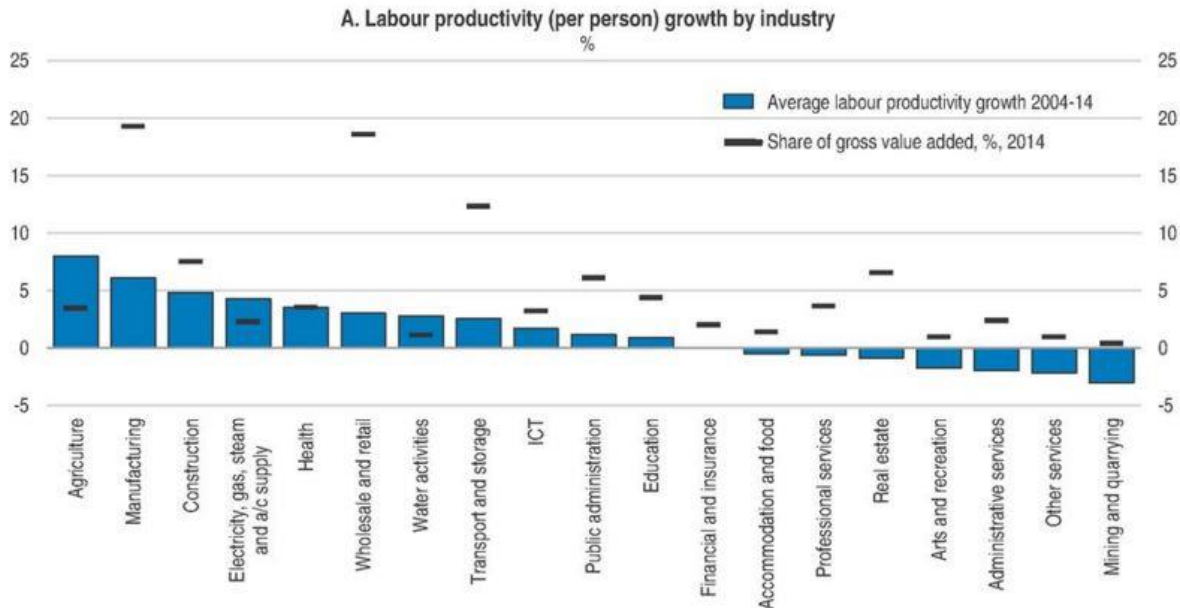
Šaltinis: EBPO

Verslo aplinka ir konkurencingumas

Lietuvos darbo bei produkcijos rinkos yra lanksčios, o produktyvumas kasmet auga vidutiniškai po 5%. Nepaisant to, Lietuvos produktyvumo atotrūkis nuo EBPO išlieka apie 30%. Lyginant su kitomis Baltijos šalimis, Estija yra panašiam lygmenyje, tuo tarpu Latvijos atotrūkis yra apie 40%.

Produktyvumo lygiai skiriasi ir Lietuvos industrijose. **2004–2014 m. laikotarpiu, didžiausias produktyvumo augimas buvo matomas žemdirbystės bei apdirbamosios gamybos sektoriuose.** Vienos iš pagrindinių tokio augimo priežasčių yra ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas, tiesioginės užsienio investicijos, ypač gamybos sektoriuje, bei išteklių pertvarkymas produktyvesnio jų panaudojimo link. Didžiausią dalį bendrosios pridėtinės vertės sudarė apdirbamosios gamybos bei didmeninės bei mažmeninės prekybos rinkos.

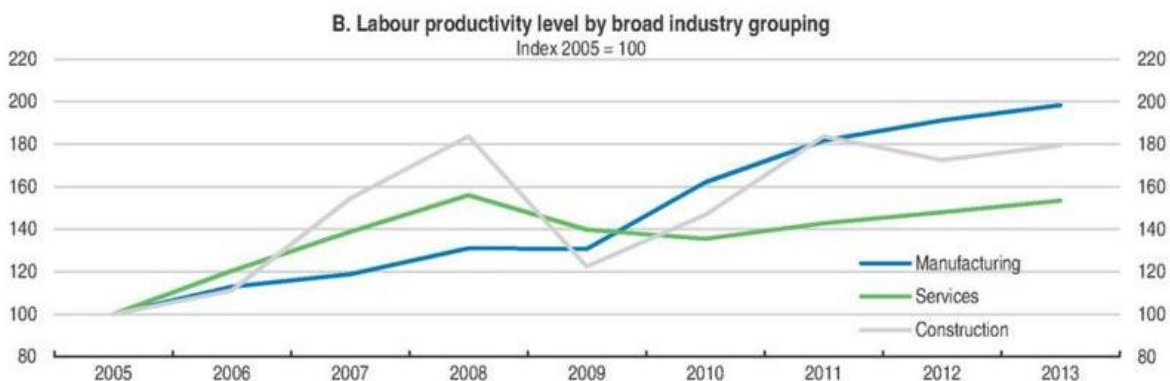
Figure 1.3. Productivity differs significantly across Lithuanian industries



Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, EBPO skaičiavimai

Nepastoviausias produktyvumo lygio kitimas matomas statybos sektoriuje, **tuo tarpu paslaugų bei gamybos sektoriai nuo krizės pabaigos augo pakankamai stabiliai**. Paslaugų sektoriaus produktyvumas auga stabiliai, tačiau lėtai. Pagrindine to priežastimi galima įvardinti tai, jog vienos didžiausių paslaugų sektorių įmonių Lietuvoje vidutiniškai yra ne tokios produktyvios kaip mažesnės paslaugas teikiančios įmonės.

Apdirbamosios gamybos bei statybų sektoriuose situacija yra kitokia. Tačiau norint iki galo maksimizuoti bendrąjį produktyvumą optimaliausia būtų turėti didžiausias įmones kaip pačias produktyviausias, t.y. efektyviai paskirstyti išteklius, nėra trikdomi koregavimo trinčių, kurios stabdytų įmonių augimą.



Šaltinis: EBPO

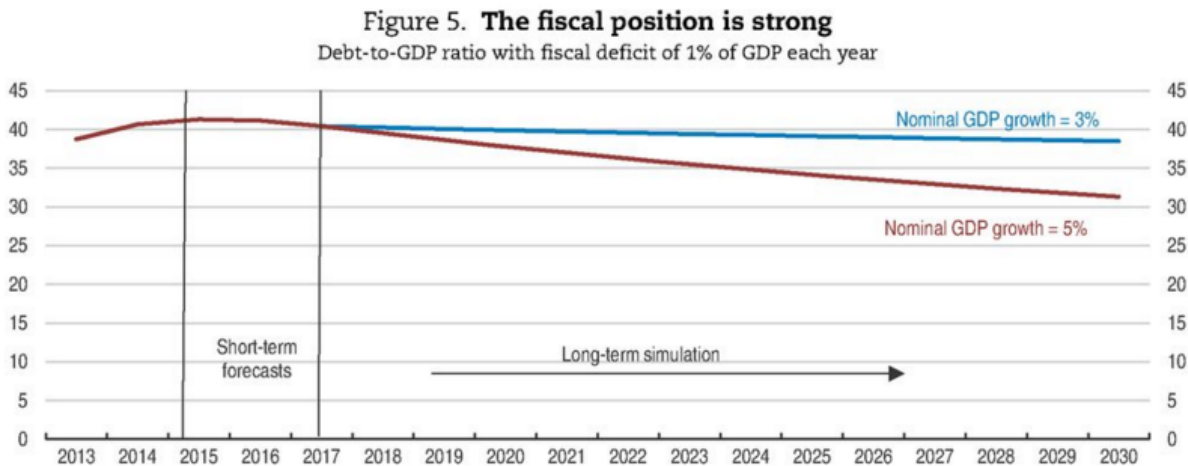


EBPO siūlomi būdai produktyvumo bei konkurencingumo didinimui įtraukia nešališkumo skatinimą valstybės valdomose įmonėse, įstatymų pakeitimus, kurie skatintų jauną ir inovatyvų verslą bei leistų toliau mažinti trukdžius ne ES rezidentams įsidarbinti Lietuvoje. Taip pat produktyvumo ir konkurencingumo didinimui reikalingi pokyčiai mokslo srityje: profesinio ugdymo skatinimas, protingų jaunuolių įtraukimas į mokytojų profesiją ir atlygio jiems kėlimas bei tolimesnis mokslo ir darbo bendradarbiavimo skatinimas.

Lietuvos pramonininkų konfederacija taip pat siūlo diegti skaitmeninį statybos modelį įmonėse ir taip didinti šio sektoriaus konkurencingumą tarptautinėse rinkose. Konkurencingumo skatinimas taip pat įtrauktų ir pokyčius viešųjų pirkimų sistemoje, kurie turėtų padaryti ją efektyvesnę teisinio reglamentavimo požiūriu.

Mokesčių politika

Nors Lietuvos užimama fiskalinė pozicija yra gana stipri (2014 m. duomenimis fiskalinis deficitas siekė vos -0,7 proc. BVP, o Vyriausybės skola – vos 41 proc. BVP), tačiau aktualiausi kylantys uždaviniai yra vis dar susiję su ekonominės konvergencijos skatinimu, siekiant sukurti tvirtesnę fiskalinę sistemą.



Šaltinis: EBPO atlikti skaičiavimai

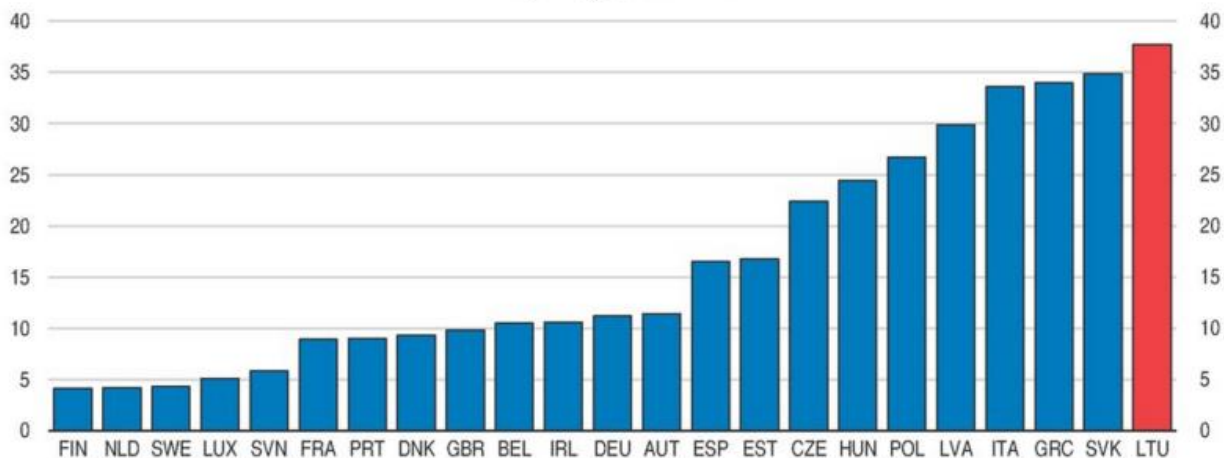
Visų pirma, Lietuva yra viena iš greičiausiai senstančių tautų ES. EBPO duomenimis, dirbančiųjų skaičius, tenkantis vienam pensinio amžiaus žmogui, iki 2040 m. turėtų sumažėti maždaug perpus (nuo 2,4 dirbančiųjų 2013 m. iki 1,2 dirbančiųjų 2040 m.), o papildomos su jų išlaikymu susijusios fiskalinės sąnaudos turėtų išaugti 2 proc. p. nuo BVP.



SANTRAUKA

Negana to, **Lietuvos šešėlinė ekonomika ES šalių kontekste yra viena didžiausių**. Vien vertinant dėl mokesčių vengimo nesurinktų PVM mokestinių lėšų dalį esame pirmaujantys tarp ES valstybių. Pavyzdžiui, dėl mokesčių vengimo, vien PVM mokestinių lėšų šalyje surenkama vos 64 proc., todėl skirtumas, susidarantis tarp teoriškai turimų surinkti PVM mokestinių lėšų ir realiai surinktų, yra didžiausias tarp ES šalių ir siekia 36 proc.

Figure 6. **VAT non-compliance is high**
2013, VAT gap,¹ % of VTTL



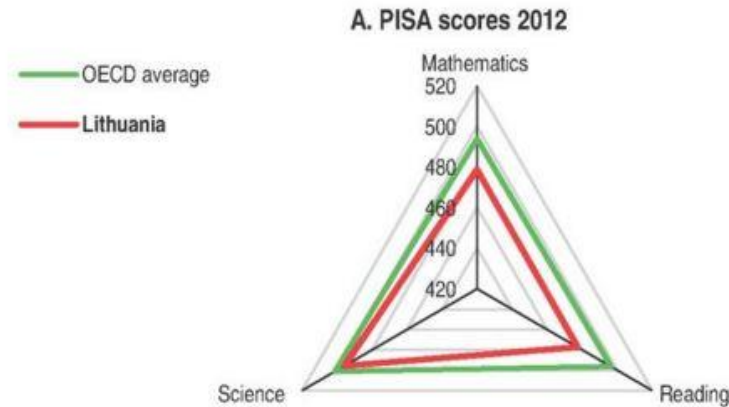
Šaltinis: EBPO

EBPO nurodo, jog **mokesčių vengimas turėtų būti mažinamas, ribojant mokėjimus grynaisiais pinigais, tobulinant informacines mokesčių administravimo sistemas bei supaprastinant mokesčių mokėjimo bei susigrąžinimo procedūras**. Prisidedama prie EBPO rekomendacijų, LPK siūlo atsisakyti mokesčių, kurių finansinė reikšmė valstybės biudžetui nereikšminga, o mokesčio mokėtojo ir mokesčio administratoriaus laikas skiriamas mokesčio sumokėjimui bei apskaitymui sąlyginai didelis. Taip pat rekomenduojama mokestinius teisės aktus keisti ne dažniau kaip kaimyninėse valstybėse, t.y. mokesčių sistemos pakeitimų įsigaliojimui nustatyti netrumpesnę nei 12 mėn. laikotarpį.

Švietimo ir mokslo sistemos reforma

EBPO pastebi, kad **Lietuvos darbo rinkoje trūksta kvalifikuotų ir įgudusių darbuotojų**. Viena iš pagrindinių to priežasčių yra laikoma prasta švietimo sistema dar ankstyvoje vaikystėje. Švietimo sistemos parengti jaunuoliai yra žemiau EBPO rodiklių.

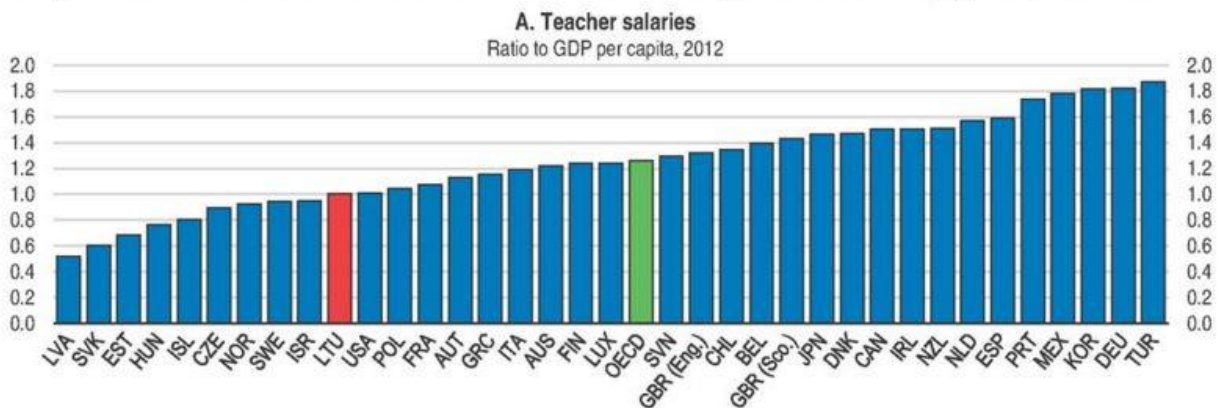
Figure 1.13. **Poor basic skills partly reflect low participation in early childhood education**



Šaltinis: EBPO

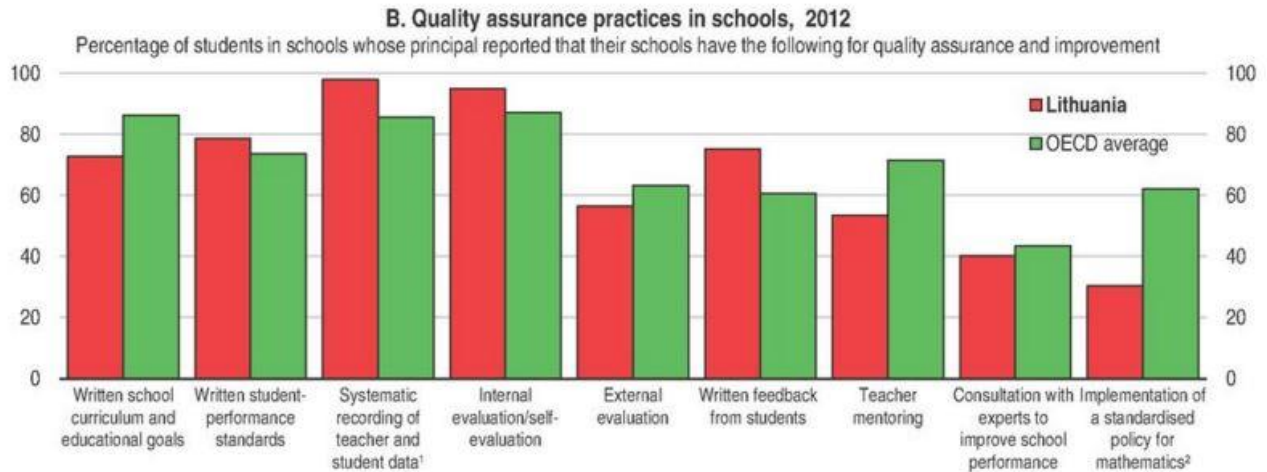
Kita problema yra kompetentingų ir motyvuotų mokytojų trūkumas. **Tyrimai rodo, kad per pastaruosius 10 metų daugiau nei 8% aukšto išsilavinimo gyventojų emigravo į kitas šalis, dalis jų – pedagogai.** Lietuvoje mokytojų atlyginimai yra vieni žemiausių, lyginant su EBPO rodikliais. Tokie rodikliai demotyvuoja tiek esamus, tiek potencialius pedagogus.

Figure 1.14. **Teacher salaries are low and there is scope for improving quality assurance**



Šaltinis: EBPO

Kokybės vertinimas įvairiais aspektais prisideda prie kokybės didinimo, tačiau pastarųjų metų duomenys rodo, kad **mokyklų direktoriai vis rečiau atlieka tyrimus**, kuriuos vykdytų nepriklausomi ekspertai. Pažymėtina, kad jų rezultatai rodo prastesnę situaciją nei vidiniai tyrimai.



Šaltinis: EBPO

EBPO siūlo investuoti į mokytojų kvalifikacijų kėlimą, įgyvendinti daugiau mentorystės ir tobulėjimo programų. Taip pat svarbu didinti moksleivių motyvaciją mokytis. **Mokslo kokybei užtikrinti siūlytina įgyvendinti išorinių vertinimų bei tyrimų programą,** kurių metu nešališkai būtų identifikuojamos probleminės sritys mokyklose. Norint padidinti išsilavinimo lygį kaimo vietovėse, siūloma tobulinti infrastruktūrą, kad mokyklos būtų lengviau pasiekiamos.

Lietuvos pramonininkų konfederacija papildomai siūlytų skatinti kryptingą profesinį orientavimą mokyklose bei direktorių atsakomybę už skaidrų mokinių lankomumą, kuri būtų susieta su skatinimo programa. Kalbant apie aukštąjį mokslą ir jo kokybę siūlytina įvesti minimalų stojamąjį balą, skatinti tarptautinį universitetų konkurencingumą bei susieti verslą ir mokslą.

Inovacijų ir technologijų plėtra

Inovacijų lygis Lietuvos įmonėse yra pakankamai nedidelis. **Lyginant Lietuvos įmonių ir ES28 lygius, Lietuvoje inovacijų yra bene dvigubai mažiau.** 2010–2012 m. tik 32.9% Lietuvos įmonių diegė inovacijas. Kaip viena iš pagrindinių to priežasčių yra nurodoma tai, kad įmonės nėra imlios naujoms technologijoms iš užsienio. Neseniai atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad 80% Lietuvos SVV yra klasifikuojamos kaip turinčios žemą pajėgumą įsisavinti naujoves.

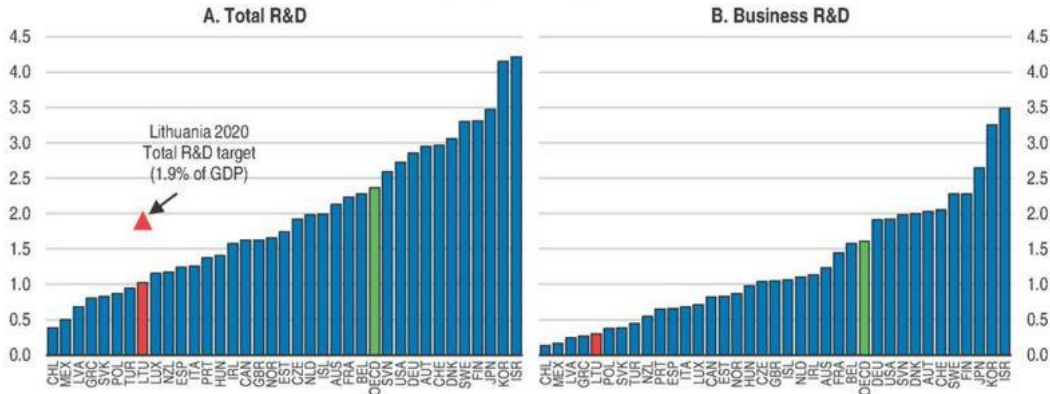
Viena iš ryškaus inovacinio atsilikimo priežasčių yra investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą. Lietuvoje, lyginant su kitomis EBPO šalimis, **bendrasis MTEP lygis yra bene 2 kartus žemesnis,** tačiau Lietuva yra pasiryžusi gerinti šią situaciją. 2020 metais ketinama pasiekti 2.9% MTEP lygį nuo BVP, kai naujausiais duomenimis Lietuvoje rodiklis yra 1%. Tam bus pasitelkiama mokesčių



sistema, skatinamas inovacijų diegimas socialinėje bei aplinkos apsaugoje, viešieji pirkimai turės įtraukti inovatyvius problemų sprendimo būdus.

Figure 1.17. **Business R&D intensity is very low**

% of GDP, 2013 or last available year



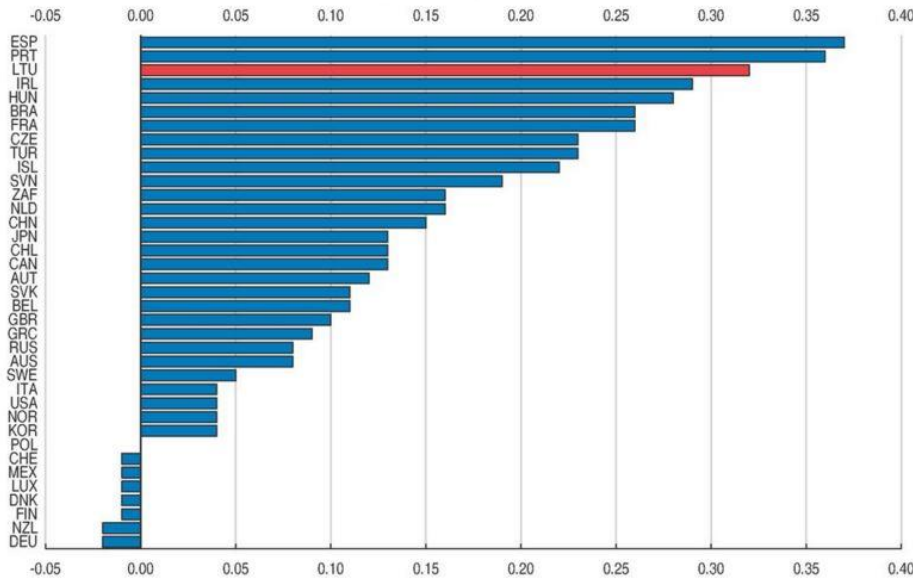
Source: OECD Main Science and Technology Indicators and Eurostat Statistics on Research and Development Database.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933338666>

Vienas iš skatinimo būdų yra mokestinės paskatos, kurios yra vienos didžiausių Europoje, tačiau 2015 metų tyrimo duomenimis, du trečdaliai iš apklaustų Lietuvos įmonių, nežinojo, kad mokesčių lengvatos egzistuoja investicijoms į MTEP. Nemaža dalis tų, kurie žinojo apie šią galimybę, nurodė tiksliai nesuprantantys, kada šios lengvatos taikomos.

Figure 1.18. **Tax incentives for R&D are generous in Lithuania**

R&D tax subsidy rate, 2015



Šaltinis: EBPO

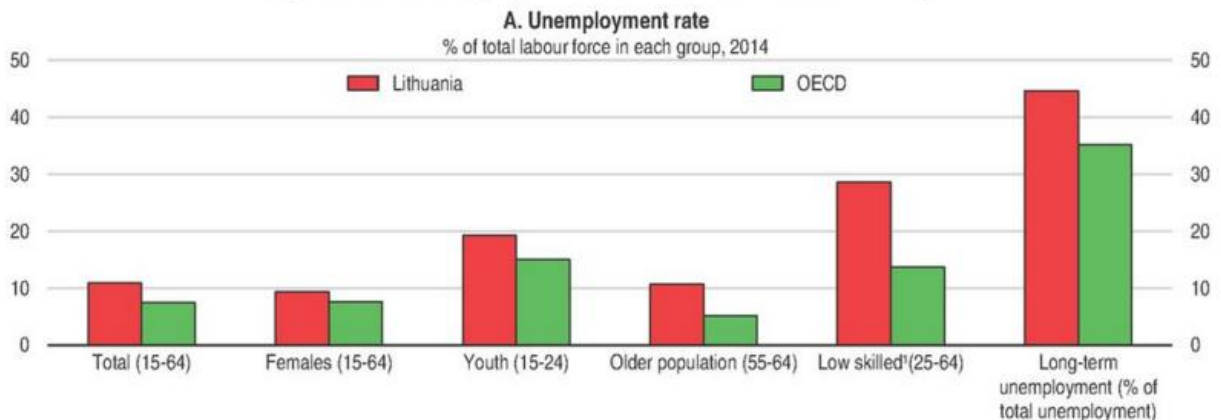


Lietuvos pramonininkų konfederacija rekomenduoja įveikinti slėnius, skiriant jiems finansavimą proporcingai teikiamų užsakomųjų darbų ir tarptautinių projektų apimtims. Siūlytina sukurti paskatų sistemą, kuri motyvuotų ūkio subjektus vykdyti mokslinius tyrimus bei eksperimentinę plėtrą bei deklaruoti investicijas į šią veiklą. Reikalingas Lietuvos mokslininkų skatinimas bei jų potencialo išnaudojimas, kuris gali būti pasiektas įgyvendinant stambius nacionalinius projektus.

Darbo rinka

Nors **nedarbo lygis Lietuvoje nuo 2010 m. kasmet mažėja vidutiniškai 2 proc.**, tačiau vis dar išlieka aukštesnis už EBPO vidurkį. Negana to, žemą kvalifikaciją turinčių bei vyresnio amžiaus asmenų nedarbas šalyje, lyginant su EBPO vidurkiu, yra maždaug dukart didesnis. (žr. 23 pav.).

Figure 23. **Unemployment rate for low-skilled is high**

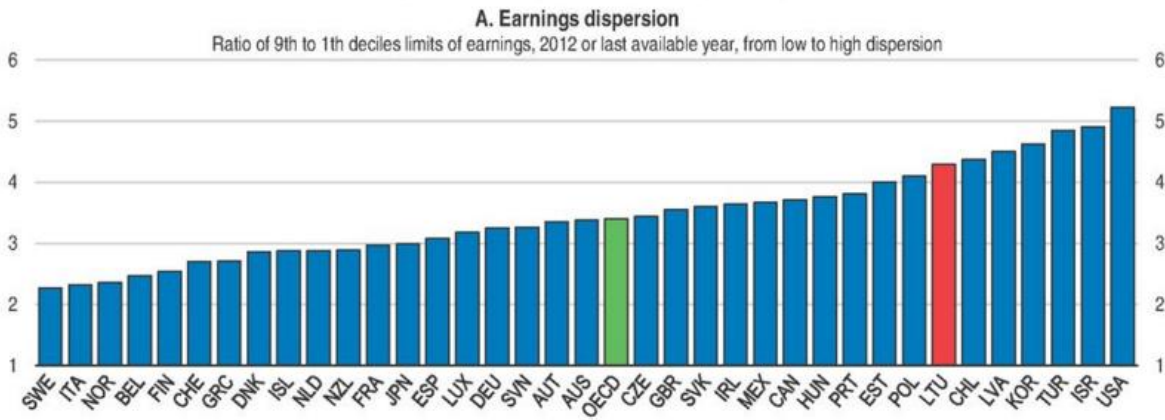


Šaltinis: EBPO

Remiantis darbo sąlygų Europoje tyrimo duomenimis, **30 proc. lietuvių yra nepatenkinti turimomis darbo sąlygomis**. Kaip vieną iš pagrindinių nepasitenkinimo priežasčių, EBPO nurodo aukštą darbo užmokesčio nelygybę, kuri ES šalių kontekste yra viena didžiausių (žr. 25 pav.). Ilguoju laikotarpiu darbo užmokesčio nelygybę EBPO siūlo mažinti, didinant žemos kvalifikacijos darbuotojų produktyvumą įvairiomis švietimo bei profesinio mokymo programomis. Trumpuoju laikotarpiu siūloma mažai uždirbantiems asmenims suteikti mokesčines lengvatas, kurios padidintų gaunamą neto atlyginimą.



Figure 25. **Wage inequality is high**



Šaltinis: EBPO

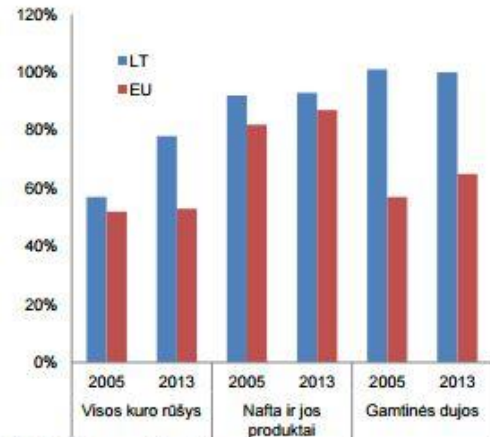
Prisidėdama prie EBPO rekomendacijų, LPK siūlo mokestines lengvatas įvesti ne tik darbuotojams, bet ir įmonėms, kurios taikydamos socialines iniciatyvas motyvuoja darbuotojus. LPK taip pat siūlo įtvirtinti VSD ir PSD įmokų lubas bei nustatyti laipsnišką darbo jėgos apmokestinimo mažėjimą, t.y. perkėlus bendrosios pensijos dalies mokėjimą į valstybės biudžetą, kasmet mažinti darbdavio mokamas socialinio draudimo įmokas.

Energetika

Pastarųjų metų projektai – suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalas Klaipėdoje bei dujotiekio Klaipėda–Kiemėnai modernizavimas – labai prisidėjo prie Lietuvos energijos tiekimo saugumo sustiprinimo. Pozityvūs pokyčiai įvyko ir elektros energijos sektoriuje: pradėjo veikti dvi jungiamosios elektros linijos su Lenkija bei Švedija, tačiau **Lietuvos priklausomybė nuo energijos išteklių importo vis dar išlieka didelė.**

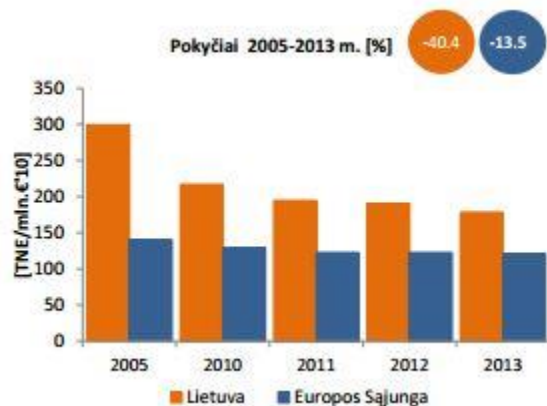


2.7.1 diagrama. Priklausomybė nuo importo 2013 m.



Šaltinis – Europos Komisija

Lietuvoje siekiant gerinti energijos vartojimo efektyvumą, mažinamos ilgalaikės išlaidos energijai ir užtikrinamas jos tiekimo saugumas. Energijos vartojimo intensyvumas yra vienas aukščiausių ES, ypač pramonės, pastatų ir transporto sektoriuose. Nepaisant to, situacija gerėja ir Lietuva turėtų pasiekti numatytas 2020 m. energijos vartojimo intensyvumo tikslą.



Šaltinis: EBPO

Elektros kainos Lietuvoje vidutinio dydžio namų ūkiams yra vienos mažiausių ES ir siekia 0,1256 EUR/kWh, kai ES vidurkis yra 0,2078 EUR/kWh. Kaimyninių šalių tiekiamos elektros kainos buvo didesnės 15-30%. Elektros kaina vidutinio dydžio pramonės įmonėms yra artima ES vidurkiui – 0,0818 EUR/kWh. Kaina kaimyninėje Lenkijoje nežymiai skiriasi, o Latvijoje yra didesnė 11% (Eurostat, 2016). Toks kainų pranašumas leidžia būti konkurencingesniems tarptautinėse rinkose.

Dujų kainos vidutinio dydžio namų ūkiams Lietuvoje buvo 47% didesnės nei ES vidurkis. Kainos Pabaltijo šalyse buvo ganėtinai panašios, tačiau Lietuvos konkurencingumui naudinga tai, kad



SANTRAUKA

jos išlieka mažiausios šiame regione. Dujų kaina vidutinio dydžio pramonės įmonėms Lietuvoje yra žemesnė nei ES vidurkis ir 2015 m. pirmąjį ketvirtį siekė 0,0280 EUR/kWh. Kaimyninėse šalyse dujų kainos buvo didesnės: Latvijoje kaina buvo 0,58 euro centais didesnė, Lenkijoje – 0,78 euro centais, o Estijoje – 0,6 euro centais.

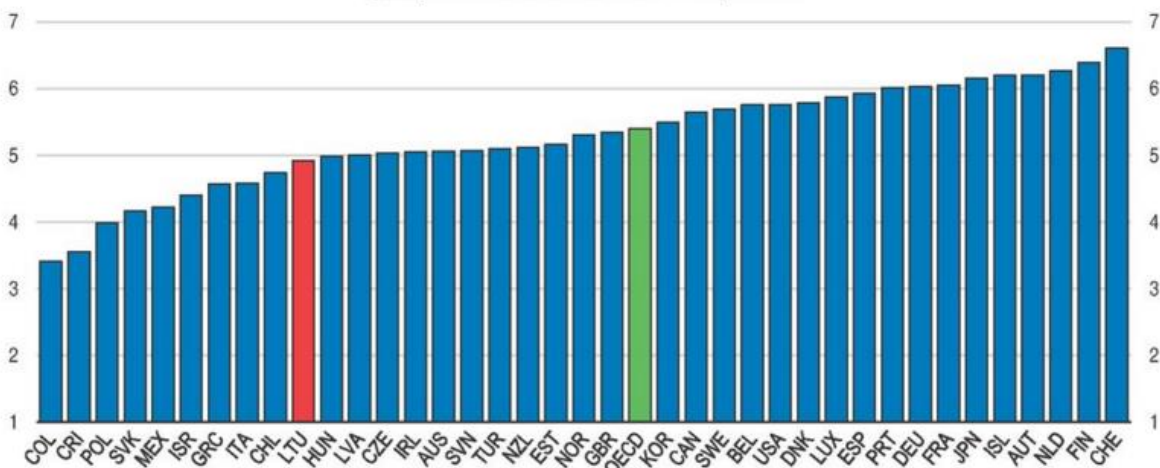
LPK siūlo ir toliau palaikyti konkurencingas energijos išteklių kainas. Konkurencingumo didinimui reikalinga inovatyvi infrastruktūra, kurios pritaikymas kartu su energetiniais ištekliais užtikrintų sukuriamą didesnę pridėtinę vertę bei paverstų siūlomas energijos paslaugas paklausia eksporto preke. Skatintinas ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas.

Transportas ir infrastruktūra

Nors kai kurie infrastruktūros elementai, pavyzdžiui, plačiajuosčio ryšio tinklai, Lietuvoje yra gerai išplėtoti, tačiau bendra šalies infrastruktūra yra žemiau EBPO vidurkio (žr. 17 pav.). Viena iš didžiausių problemų yra tai, jog šalies transporto, elektros energijos bei dujų tinklai yra nesuderinti ir nesujungti su likusia Europa. Dėl šios priežasties pastaraisiais metais Lietuvoje pradėta nemažai iniciatyvų, pavyzdžiui, „Rail Baltica“ projektas, kuris turėtų sujungti Suomiją, Lenkiją, Vokietiją ir Baltijos šalis geležinkeliu.

Figure 17. **The quality of Lithuanian infrastructure could be improved**

Quality of overall infrastructure score, 2014-15



Note: The score is based on the assessment of business leaders operating in the country to the question: how would you assess general infrastructure (e.g. transport, telephony and energy) in your country? [1 = extremely underdeveloped – among the worst in the world; 7 = extensive and efficient – among the best in the world].

Source: World Economic Forum Global Competitiveness Index Dataset.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933338694>

SANTRAUKA

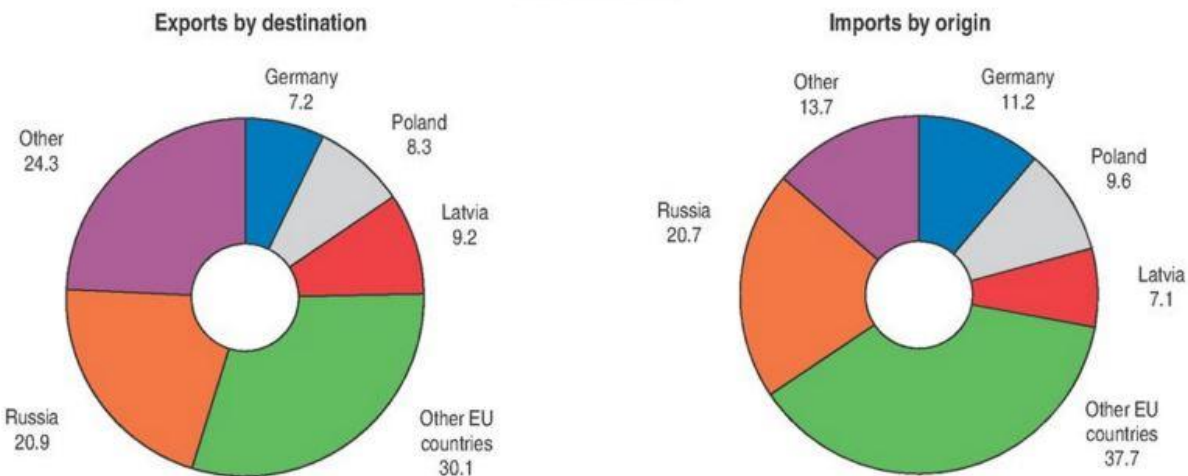
Siekiant išlaikyti uostų, kelių ir geležinkelių infrastruktūros konkurencingumą kitų Baltijos regiono šalių atžvilgiu, LPK siūlo užtikrinti tolesnę infrastruktūros kūrimą ir modernizavimą. Taip pat siūlo skatinti daugiarūšio vežimo logistikos grandinių veiklos optimizavimą, įskaitant platesnį efektyviau išteklius naudojančio transporto rūšių naudojimą, diegiant naujas technologijas, išvystant efektyvius ekologiškus krovinių vežimo koridorius.

Eksportas ir investicijos

Pagrindinį Lietuvos eksportą sudaro mašinų ir transporto eksportas (20.2%), mineralinis kuras, lubrikantai ir pan. (17.6%) bei įvairūs pramonės dirbiniai (15.5%). Pagrindinės importo rūšys išlieka panašios: mineralinis kuras, lubrikantai ir pan. (24.5%), mašinų ir transporto importas (23.4%) bei chemikalų ir susijusių produktų importas (13.8%).

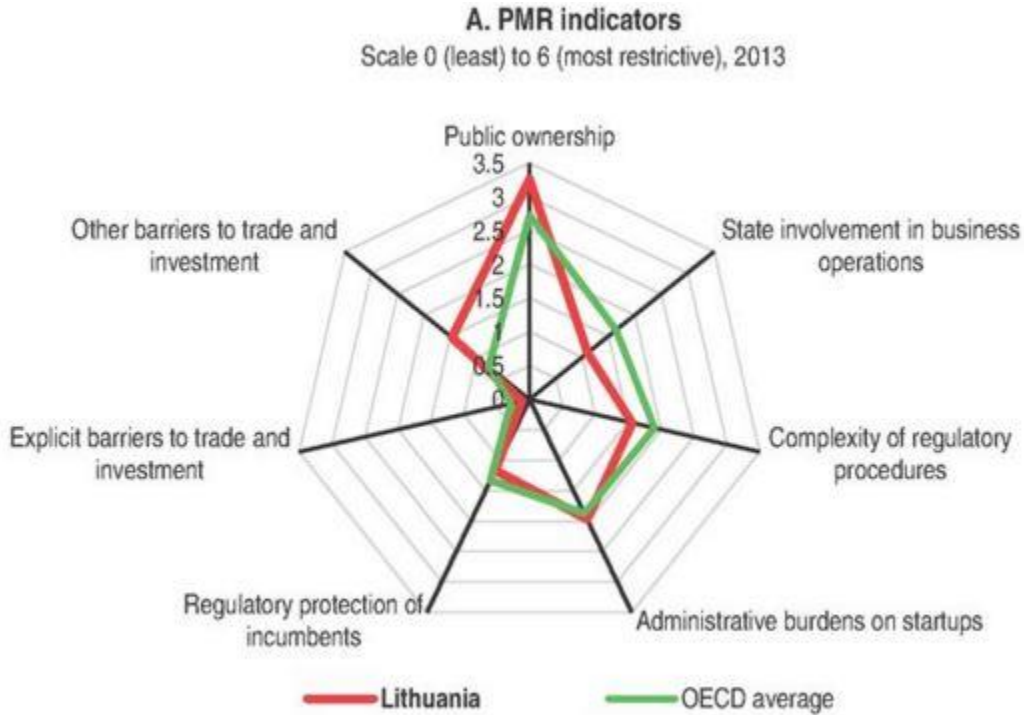
Nors Lietuvos ir Rusijos prekybos santykiai yra suprastėję, ji išlieka viena iš parterių eksporto bei importo srityse. Kitos pagrindinės prekybos partnerės išlieka kaimyninės Latvija bei Lenkija. Eksporto ir išorės investicijoms įtaką turėjo ir Graikijos krizė.

Figure A9. **Trade of goods by destination**
2014, % of total



Source: Lithuanian authorities.

Lietuva yra viena iš patraukliausių šalių pradėti verslą – 8 vietoje iš 189 (Pasaulio Bankas, Doing Business indikatorius, 2015). Pagrindinės to priežastys yra dėl pokyčių reguliavimo procedūrose sumažėję kaina bei laikas, reikalingi norint pradėti verslą Lietuvoje. Taip pat valdžia neturi didelės verslo reguliavimo galios. Nors tobulėjimas matyti didelis, vietos jam dar yra.



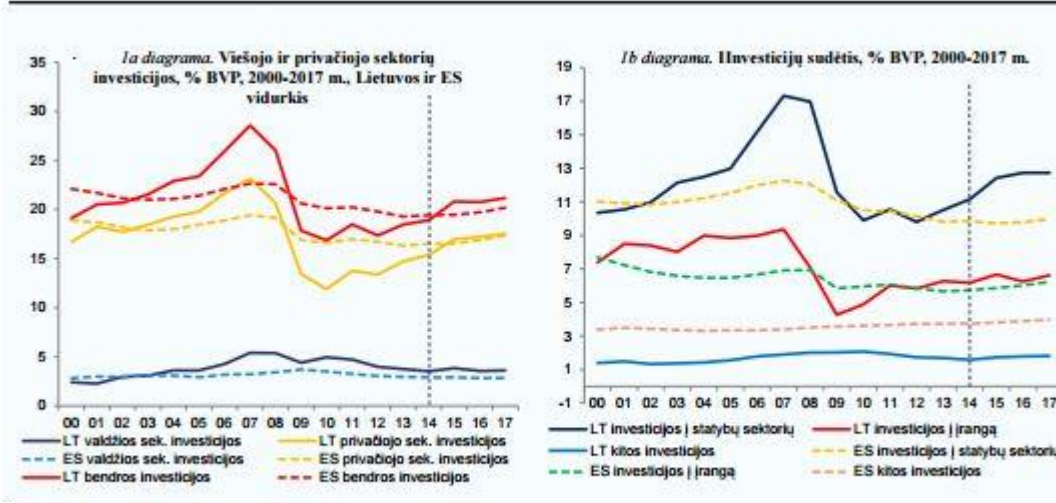
Šaltinis: EBPO

Prieš įstojant į Europos Sąjungą, investicijos sparčiai augo ir 2007 m. pasiekė aukštumas, tačiau pasaulinė finansų krizė lėmė žymų kritimą. Po krizės investicijos vėl atsigavo ir pastaraisiais metais augimas buvo ryškesnis dėl ES struktūrinių fondų išmokų. Prognozė 2016 metams rodo augimą, tačiau jis bus lėtesnis nei pernai. Bendrąjį investicijų tendencijų pokytį lemia privačiosios investicijos, nes viešojo sektoriaus investicijų lygis išliko gana pastovus.

Pastarieji keli metai rodo panašias tendencijas kaip ir ES. Daugiausiai yra investuojama į statybų sektorių, ypač auga investicijos į nekilnojamąjį turtą, taip pat populiarios investicijos į įrangą. Bendrai pastebimas, kad per krizę įvyko didelė korekcija, o po jos – kuklus, tačiau pastovus atsigavimas per pastaruosius keletą metų.



I diagrama. Investicijų pokyčiai



(1) Pastaba. 2015–2017 m. prognozės remiantis prielaida, kad politika nesikeis.
Šaltinis – Europos Komisija

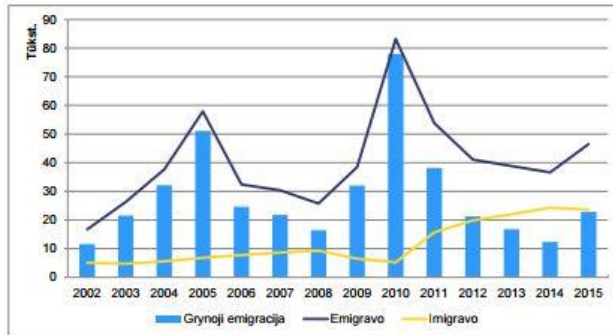
Kartu su EBPO Lietuvos pramonininkų konfederacija siūlytų toliau sėkmingai išnaudoti ES fondų skiriamą paramą eksportui bei mažinti jų administravimo kaštus. Anot LPK, svarbu plėsti eksporto kryptis į trečiąsias šalis, kurioms galėtų padėti aktyvus valdžios dalyvavimas verslo misijose, siekiant išpopuliarinti Lietuvą kaip naują investicijų kryptį bei skirti dėmesį naujoms eksporto rinkoms. Svarbiausias siūlymas būtų įkurti stabilius verslo ir valdžios santykius, kad eksporto bei investicijų lygiai turėtų tvarią poziciją.

Migracija ir demografija

Migracija ir demografiniai pokyčiai Lietuvoje kelia sunkumų ekonomikai jau dabar ir galimai kels ateityje. Viena pagrindinių problemų tiek Europoje, tiek Lietuvoje yra populiacijos senėjimas. Didelė jaunų žmonių emigracija, nors dabar ir yra sumažėjusi, vis tiek stiprina senėjimo problemą Lietuvoje. Šios tendencijos kelia didelių nesklaidumų pensijų sistemoje ir išlaidos pensijoms per ateinančius 25 metus padidės 2,2 procentinio punkto. Imigracija į Lietuvą išlieka gana pastovi – apie 20 tūkst. žmonių per metus.



2.4.1 diagrama. **Emigracijos tendencijos**



Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas.

Kitos problemos demografijos srityje yra mažas gimstamumas bei prasta sveikatos sistema, dėl kurių darbingo amžiaus žmonių Lietuvoje vis mažėja. Prognozuojama, jog iki 2030 metų, bus prarasta iki 35% darbingo amžiaus žmonių. Šis rodiklis yra didžiausias visoje Europos Sąjungoje. Gimstamumo skatinimui neskiriama pakankamai lėšų, todėl jauni žmonės renkasi turėti mažesnę šeimą, kurią būtų lengviau išlaikyti.

Pagrindiniai demografinių problemų sprendimo būdai, siūlomi LPK, yra optimizuoti imigracijos į šalį sistemą sutrumpinant laiką, per kurį išduodami leidimai atvykti, kad Lietuva būtų lengviau pasiekiamą trečiųjų šalių piliečiams/darbuotojams. Taip pat siūlytina kurti specialias programas, kurios pritrauktų studentus iš užsienio ir sukurtų jiems tinkamas sąlygas tolesniam įsidarbinimui ir gyvenimui. Pastebėtina, kad valstybės valdymas ir investicijos turėtų būti planuojamos pagal esamąją demografinę padėtį ir pritaikomos jos problemoms spręsti.